

Zpráva o šetření

ve věci paní A.

Podnětem ze dne 2. dubna 2014 se na mě obrátila paní A., nar. xxx, bytem yyy (dále také „stěžovatelka“), a požádala mě o přezkum rozhodnutí Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Ostravě, kontaktního pracoviště Ostrava (dále také „úřad práce“), o nepřiznání doplatku na bydlení ze dne 15. 11. 2013 (čj. MPSV-UP/6632102/13/HMN) a rozhodnutí téhož úřadu ze dne 18. 11. 2013 (čj. MPSV-UP/6666221/13/HMN), kterým úřad práce zamítl žádost o mimořádnou okamžitou pomoc na úhradu poplatku za připojení plynu a poplatku za zprávu o revizi plynového zařízení. Proti rozhodnutím podávala stěžovatelka neúspěšně odvolání. Stěžovatelka v dalších doplněních uvedla, že se domnívá, že úřad práce dlouhodobě rozhoduje o výši doplatku na bydlení v rozporu s právními předpisy.

A - Předmět šetření

Po seznámení s obsahem podnětu jsem zahájila v souladu s § 14 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, šetření postupu Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Ostravě a Ministerstva práce a sociálních věcí při rozhodování o doplatku na bydlení a o mimořádné okamžité pomoci na základě žádosti stěžovatelky z listopadu 2013. V souladu s § 15 odst. 2 písm. a), b) a c) zákona o veřejném ochránci práv jsem požádala ředitelku Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Ostravě o poskytnutí spisových dokumentací a vyjádření k předmětným záležitostem.

B - Skutková zjištění

B.1 Doplatek na bydlení za únor, březen a duben 2013, neposkytnutí mimořádné okamžité pomoci na úhradu nedoplatku za dodávku a spotřebu plynu na základě žádosti z února 2013

Stěžovatelka požádala dne 27. února 2013 o doplatek na bydlení. Úřad práce přiznal dávku ve výši 216,- Kč.¹ Do odůvodněných nákladů na bydlení započel nedoplatek plynu ve výši 4.962,95,- Kč, který vyúčtoval dodavatel plynu stěžovatelce za období od 10. ledna 2012 do 11. ledna 2013 (splatný 4. února 2013).

¹ Oznámení ze dne 26. 3. 2013, čj. MPSV-UP/1735296/13/HMN.

Stěžovatelka žádala dne 27. února 2013 také o poskytnutí mimořádné okamžité pomoci na úhradu výše uvedeného nedoplatku za dodávku a spotřebu plynu. Úřad práce rozhodl, že stěžovatelce mimořádnou okamžitou pomoc nepřizná,² neboť nedoplatek plynu zohlednil v doplatku na bydlení a v příspěvku na bydlení.

Od března 2013 úřad práce doplatek na bydlení odňal,³ neboť v březnu 2013 měla stěžovatelka nižší odůvodněné náklady na bydlení, a sice 4.517,- Kč. V únoru 2013 obdržela stěžovatelka vyplacený příspěvek na bydlení ve výši 2.948,- Kč. Příjem rodiny činil 5.711,- Kč, příspěvek na živobytí 1.283,- Kč, částka živobytí 5.280,- Kč). Doplatek na bydlení vycházel tedy v záporné hodnotě.

Stěžovatelka požádala o doplatek na bydlení následně v dubnu 2013. Úřad práce nepřiznal doplatek na bydlení, neboť stěžovatelka nesplnila zákonné podmínky⁴ (doplatek na bydlení by vyšel v záporné hodnotě, příjmy, jakož i náklady na bydlení zůstaly stejné jako v březnu 2013).

B.2 Doplatek na bydlení za říjen, listopad a prosinec 2013

Dne 2. října 2013 stěžovatelka požádala o doplatek na bydlení. Úřad práce zohlednil v odůvodněných nákladech na bydlení nájemné, úhradu služeb a zálohu za dodávku elektrické energie. Orgán pomoci v hmotné nouzi nezapočetl zálohu za dodávku plynu, neboť stěžovatelka uvedla, že zálohu za plyn bude hradit až v listopadu 2013. Vzhledem k tomu, že odůvodněné náklady na bydlení pokryl již příspěvek na bydlení, úřad práce nepřiznal doplatek na bydlení.⁵

Stěžovatelka v odvolání uvedla, že v září 2013 dodavatel odpojil dodávku plynu. Dne 2. října 2013 uzavřela smlouvu o dodávce plynu s novým dodavatelem a měla hradit další zálohy. Ministerstvo práce a sociálních věcí odvolání stěžovatelky zamítlo.⁶ Odvolací orgán uvedl, že úřad práce zohlednil v odůvodněných nákladech na bydlení nájemné ve výši 1.795,- Kč, úhradu za služby ve výši 512,- Kč a zálohu za dodávku elektrické energie ve výši 550,- Kč, zálohu za dodávku plynu nezapočetl, neboť ji stěžovatelka v říjnu 2013 nehradila, jak sama uvedla do protokolu o ústním jednání ze dne 21. října 2013. Odvolací správní orgán dospěl k závěru, že úřad práce postupoval správně, neboť rozdíl mezi částkou odůvodněných nákladů na bydlení za říjen 2013, tj. 2.857,- Kč, sníženou o příspěvek na bydlení vyplacený v září 2013, tj. 2.910,- Kč, a částkou, o kterou příjem společně posuzovaných osob, tj. 5.711,- Kč, zvýšený o vyplacený příspěvek na živobytí, tj. 1.283,- Kč, převyšuje částku živobytí společně posuzovaných osob, tj. 5.280,- Kč, činí zápornou částku, tudíž úřad práce nemohl stanovit výši doplatku na bydlení.

Stěžovatelka následně podala žádost o doplatek na bydlení dne 2. prosince 2013. Úřad práce přiznal doplatek na bydlení ve výši 763,- Kč od prosince 2013.⁷ Stěžovatelka uplatnila námitky. Úřad práce rozhodl přiznat doplatek na bydlení

² Rozhodnutí ze dne 19. 4. 2013, čj. MPSV-UP/2228755/13/HMN.

³ Rozhodnutí ze dne 18. 4. 2013, čj. MPSV-UP/2212527/13/HMN.

⁴ Rozhodnutí ze dne 14. 6. 2013, čj. MPSV-UP/3419318/13/HMN.

⁵ Rozhodnutí ze dne 15. 11. 2013, čj. MPSV-UP/6632102/13/HMN.

⁶ Rozhodnutí ze dne 8. 1. 2014, čj. MPSV/2014/217/4313.

⁷ Oznámení ze dne 8. 1. 2014, čj. MPSV-UP/104090/14/HMN.

ve výši 763,- Kč.⁸ Stěžovatelka se proti rozhodnutí úřadu práce odvolala. Ministerstvo práce a sociálních věcí odvolání zamítlo.⁹

B.3 Neposkytnutí mimořádné okamžité pomoci na úhradu poplatku za připojení plynu a poplatku za revizi plynového zařízení na základě žádosti z října 2013

Dne 2. října 2013 stěžovatelka požádala o mimořádnou okamžitou pomoc na úhradu poplatku za připojení plynu ve výši 726,- Kč a na úhradu revize plynového zařízení ve výši 1.000,- Kč. Dodavatel odpojil dodávku plynu v září 2013, neboť stěžovatelka neuhradila nedoplatek za zúčtovací období od 10. ledna 2012 do 10. ledna 2013. Orgán pomoci v hmotné nouzi nepřiznal mimořádnou okamžitou pomoc,¹⁰ neboť dospěl k závěru, že stěžovatelka sama zavinila odpojení plynu, když nedodržela smluvní podmínky dodavatele plynu (nehradila zvýšené zálohy, v důsledku čehož vznikl nedoplatek, a neuhradila ve lhůtě smluvní pokutu tak, aby mohla uzavřít dohodu o splátkách nedoplatku).

V odvolání stěžovatelka poukázala na tíživou situaci a závažné onemocnění. Bez plynu nemůže vařit a topit, v domácnosti žije také nezletilé dítě. Uvedla, že neměla příjem na včasné uhrazení smluvní pokuty. Ministerstvo práce a sociálních věcí odvolání zamítlo,¹¹ neboť se ztotožnilo s úvahou správního orgánu prvního stupně, že stěžovatelka sama zavinila odpojení plynu.

Ze spisové dokumentace vyplynulo, že úřad práce přiznal stěžovatelce mimořádnou okamžitou pomoc na zaplacení revize plynového kotle ve výši 1.000,- Kč již v únoru 2013,¹² neboť tento výdaj vyhodnotil jako nezbytný.

B.4 Doplatek na bydlení za leden až duben 2014

V lednu 2014 stěžovatelka obdržela doplatek na bydlení ve výši 763,- Kč, neboť rozhodné skutečnosti pro určení výše dávky se nezměnily.

Od února 2014 úřad práce snížil doplatek na bydlení na částku 697,- Kč, neboť stěžovatelka obdržela v lednu 2014 vyšší invalidní důchod (5.123,- Kč) a výživné na syna ve výši 200,- Kč.¹³

Od března 2014 úřad práce zvýšil doplatek na bydlení na částku 1.001,- Kč, neboť stěžovatelka obdržela v únoru 2014 nižší příspěvek na bydlení (1.487,- Kč).¹⁴ Zároveň se snížily odůvodněné náklady na bydlení, neboť stěžovatelka hradila v březnu 2014 zálohu za dodávku a spotřebu plynu ve výši 1.030,- Kč.

Od dubna 2014 úřad práce snížil doplatek na bydlení na částku 941,- Kč, neboť se zvýšil příjem rodiny o vyplacené výživné.¹⁵

⁸ Rozhodnutí ze dne 21. 2. 2014, čj. 154787/2014/OOI.

⁹ Rozhodnutí ze dne 18. 4. 2014, čj. MPSV-UM/3835/14/4S-MSK.

¹⁰ Rozhodnutí ze dne 18. 11. 2013, čj. MPSV-UP/6666221/13/HMN.

¹¹ Rozhodnutí ze dne 9. 1. 2013, čj. MPSV/2014/216/4313.

¹² Oznámení ze dne 21. 2. 2013, čj. MPSV-UP/1051456/13/HMN.

¹³ Rozhodnutí ze dne 25. 2. 2014, čj. 158518/2014/OOI.

¹⁴ Oznámení ze dne 25. 3. 2014, čj. 221736/2014/OOI.

¹⁵ Rozhodnutí ze dne 29. 4. 2014, čj. 280787/2014/OOI.

C - Hodnocení věci ochránkyní

C.1 Doplatek na bydlení za únor, březen a duben 2013, neposkytnutí mimořádné okamžité pomoci na úhradu nedoplatku za dodávku a spotřebu plynu na základě žádosti z února 2013

Úřad práce pochybil, pokud započítal nedoplatek za dodávku a spotřebu plynu vyúčtovaný za období od ledna 2012 do ledna 2013 pouze v jednom měsíci února 2013. Tím, že orgán pomoci v hmotné nouzi zohlednil nedoplatek za plyn v odůvodněných nákladech na bydlení jen v únoru 2013, promítl nedoplatek ve výši dávky pouze částečně, neboť orgán pomoci v hmotné nouzi může v jednom měsíci započítat toliko měsíční místně obvyklou spotřebu plynu pro danou domácnost, která se určuje podle sdělení Energetického regulačního úřadu.¹⁶ Jestliže stěžovatelka pobírala doplatek na bydlení již v průběhu roku 2012, za který vznikl nedoplatek za dodávku a spotřebu plynu, měl úřad práce rozpočítat nedoplatek za dodávku a spotřebu plynu na jednotlivé měsíce tak, jak uvádí normativní instrukce č. 10/2013,¹⁷ a vyplatit doplatek k dávce pomoci v hmotné nouzi.

Za předpokladu, že stěžovatelka po celou dobu, za kterou vznikl nedoplatek na energiích, doplatek na bydlení nepobírala, bylo namístež zvážit poskytnutí mimořádné okamžité pomoci. Orgán pomoci v hmotné nouzi nemohl v daném případě odepřít mimořádnou okamžitou pomoc s odůvodněním, že na výdaje na bydlení jsou poskytovány dávky na bydlení, jestliže ve výši dávek na bydlení stěžovatelce nebyly, případně nemohly být, nedoplatky zcela promítnuty. Takové odůvodnění je zmatečné, vnitřně rozporné, tj. zatěžuje rozhodnutí vadou, která mohla mít vliv na jeho zákonnost, resp. věcnou správnost.

V březnu 2013 ani v dubnu 2013 stěžovatelka nesplnila zákonné podmínky pro přiznání doplatku na bydlení, proto úřad práce postupoval věcně v souladu se zákonem o pomoci v hmotné nouzi, pokud doplatek na bydlení od března 2013 odňal a nepřiznal jej na základě nové žádosti v dubnu 2013. Při rozhodování o žádosti stěžovatelky o doplatek na bydlení z dubna 2013 úřad práce postupoval však v rozporu se zákonem, pokud nevydal rozhodnutí v zákonné třicetidenní lhůtě.¹⁸

C.2 Doplatek na bydlení za říjen, listopad a prosinec 2013

Po prostudování podkladů mám za to, že orgán pomoci v hmotné nouzi postupoval při rozhodování o žádosti stěžovatelky o doplatek na bydlení z října 2013 v rozporu se zákonem o pomoci v hmotné nouzi. V souladu s § 34 odst. 1 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi měl úřad práce započítat do odůvodněných nákladů na bydlení také úhradu za připojení plynu a za revizi plynového zařízení, neboť se jedná o další prokazatelné a nezbytné služby související s bydlením. Výčet služeb v § 34 odst. 1 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi, jejichž úhradu může orgán pomoci v hmotné nouzi započítat do odůvodněných

¹⁶ Dle § 34 odst. 1 písm. b) zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, započítává orgán pomoci v hmotné nouzi do odůvodněných nákladů na bydlení úhradu prokazatelné nezbytné spotřeby plynu. Maximálně může započítat měsíčně průměrnou cenu za dodávku plynu pro danou domácnost.

¹⁷ Normativní instrukce Ministerstva práce a sociálních věcí č. 10/2013, k postupu v řízení o doplatek na bydlení podle zákona o pomoci v hmotné nouzi, čj. 2013/34349-23, s. 35 a násl.

¹⁸ V rozporu s § 71 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

nákladů na bydlení, není taxativní. Normativní instrukce č. 10/2013 k doplatku na bydlení¹⁹ uvádí mezi výčtem služeb mimo jiné také kontrolu a čištění komínů, čištění žump. Revizi plynového zařízení tak lze považovat za obdobnou a nezbytnou službu související s bydlením stejně jako kontrolu komínů. Orgán pomoci v hmotné nouzi měl započítat do odůvodněných nákladů na bydlení rovněž poplatků za připojení dodávky plynu, neboť se jedná za prokazatelný a nezbytný výdaj spojený s bydlením. Bez připojení plynu nemohla stěžovatelka plnohodnotně užívat byt, neboť jak vyplynulo ze sociálního šetření, plyn využívá k vaření, ohřevu vody i k vytápění. Orgán pomoci v hmotné nouzi by měl tento výdaj započítat do výše služeb, neboť jej nemůže zohlednit ve výši úhrady dodávky a spotřeby plynu dle § 34 odst. 1 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi vzhledem k tomu, že se započítává pouze průměrná cena za místně obvyklou spotřebu plynu pro domácnost, která poplatek za připojení plynu nezahrnuje.

V souladu s § 35 zákona o pomoci v hmotné nouzi započítává orgán pomoci v hmotné nouzi při určování výše doplatku na bydlení odůvodněné náklady na bydlení připadající na aktuální kalendářní měsíc, které tedy žadatel o dávku nemusí mít ještě uhrazené.²⁰ Z vyjádření ředitelky Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Ostravě, které jsem si vyžádala, plyne, že stěžovatelka pobírala doplatek na bydlení již od února 2012. V tomto období tak úřad práce měl započítávat v doplatku na bydlení vyšší předepsané zálohy za dodávku a spotřebu plynu. Jestliže zjistil, že stěžovatelka zálohy v předepsané výši nehradila, měl zahájit intenzivní sociální práci se stěžovatelkou. Jak plyne z normativní instrukce č. 10/2013,²¹ hrazení nákladů na bydlení kontroluje orgán pomoci v hmotné nouzi zpětně. Pokud orgán pomoci v hmotné nouzi zjistí, že příjemce doplatku na bydlení nevyužívá dávku k hrazení nákladů na bydlení, měl by v rámci sociální práce naučit příjemce s dávkou hospodařit, případně zvolit přímou úhradu nákladů na bydlení prostřednictvím dávky na bydlení, v žádném případě by ovšem neměl odebírat doplatek na bydlení. Úřad práce tak pochybil, pokud nezahájil sociální práci se stěžovatelkou. Z tohoto důvodu není následně spravedlivé, aby stěžovatelce odepřel pomoc, pokud dodavatel plynu odpojil dodávku z důvodu neuhrazení nedoplatku.

Pokud by orgán pomoci v hmotné nouzi započítal náklady za připojení plynu a za revizi plynového zařízení do odůvodněných nákladů na bydlení za říjen 2013, činila by výše odůvodněných nákladů na bydlení částku 4.733,- Kč (poplatek za připojení 726,- Kč, poplatek za provedení revize plynového zařízení 1.150,- Kč, nájemné 1.795,- Kč, služby 512,- Kč, záloha za dodávku a spotřebu elektřiny 550,- Kč). Po odečtení příspěvku na bydlení ve výši 2.910,- Kč zůstává částka 1.823,- Kč. Úřad práce měl od této částky odečíst obnos, o který příjem rodiny (5.711,- Kč) včetně příspěvku na živobytí (1.283,- Kč) převyšuje částku živobytí (5.280,- Kč), tj. částku 1.714,- Kč, na základě čehož měl dospět k závěru, že stěžovatelce vznikl nárok na doplatek na bydlení za říjen 2013 ve výši 109,- Kč.²²

¹⁹ Normativní instrukce Ministerstva práce a sociálních věcí č. 10/2013, k postupu v řízení o doplatek na bydlení podle zákona o pomoci v hmotné nouzi, čj. 2013/34349-23.

²⁰ Srov. normativní instrukce Ministerstva práce a sociálních věcí č. 10/2013, k postupu v řízení o doplatek na bydlení podle zákona o pomoci v hmotné nouzi, čj. 2013/34349-23, s. 41.

²¹ Normativní instrukce Ministerstva práce a sociálních věcí č. 10/2013, k postupu v řízení o doplatek na bydlení podle zákona o pomoci v hmotné nouzi, čj. 2013/34349-23, s. 41.

²² Výše doplatku na bydlení dle § 35 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi činí rozdíl mezi částkou odůvodněných nákladů na bydlení připadajících na aktuální kalendářní měsíc, sníženou o příspěvek na bydlení

Úřad práce také pochybil, pokud nedodržel zákonnou třicetidenní lhůtu pro vydání rozhodnutí o žádosti stěžovatelky podané dne 2. října 2013.²³

V následujícím měsíci listopadu 2013 stěžovatelka nesplnila podmínky pro přiznání doplatku na bydlení, neboť odůvodněné náklady na bydlení (4.517,- Kč) snížené o příspěvek na bydlení vyplacený v říjnu 2013 (2.910,- Kč) nepřevýšily částku 1.714,- Kč. Doplatek na bydlení vycházel v záporné hodnotě.

Stěžovatelka opětovně splnila podmínky pro přiznání doplatku na bydlení v prosinci 2013, neboť v listopadu 2013 obdržela nižší příspěvek na bydlení. Při výpočtu doplatku na bydlení zohledňuje orgán pomoci v hmotné nouzi vždy příspěvek na bydlení, který žadatel o dávku fakticky obdržel v předcházejícím měsíci. Ze spisové dokumentace je zřejmé, že úřad práce snížil příspěvek na bydlení od října 2013 z částky 2.910,- Kč na částku 2.040,- Kč. Poprvé stěžovatelka obdržela snížený příspěvek na bydlení v listopadu 2013, neboť úřad práce vyplácí příspěvek na bydlení za daný měsíc až v následujícím měsíci.²⁴ To znamená, že úřad práce zohlednil snížený příspěvek na bydlení až při posuzování nároku na doplatek na bydlení za prosinec 2013. Po prostudování spisové dokumentace jsem dospěla k závěru, že úřad práce postupoval v souladu se zákonem o pomoci v hmotné nouzi, pokud stěžovatelce přiznal doplatek na bydlení od prosince 2013 ve výši 763,- Kč. Úřad práce vysvětlil stěžovatelce svůj postup v rozhodnutí, které vydal na základě námítky stěžovatelky.²⁵ Postup úřadu práce potvrdilo také Ministerstvo práce a sociálních věcí.²⁶

C.3 Neposkytnutí mimořádné okamžité pomoci na úhradu poplatku za připojení plynu a poplatku za revizi plynového zařízení na základě žádosti z října 2013

Pokud orgán pomoci v hmotné nouzi nezohlednil náklady za revizi plynového zařízení a za připojení plynu jako náklady na bydlení pro účely doplatku na bydlení, měl poskytnout mimořádnou okamžitou pomoc.

Orgán pomoci v hmotné nouzi má obecně možnost uvážit, zda mimořádnou okamžitou pomoc přizná, či nikoliv.²⁷ Prvotní úvaha, kterou by měl orgán pomoci v hmotné nouzi vést, směřuje k tomu, zda zákon o pomoci v hmotné nouzi umožňuje na požadovaný výdaj mimořádnou okamžitou pomoc poskytnout. Přiznání mimořádné okamžité pomoci na úhradu poplatku za připojení plynu a na úhradu revize plynového zařízení zákon o pomoci v hmotné nouzi nevyklučuje. Poplatek za připojení plynu může orgán pomoci v hmotné nouzi podřadit pod nezbytný jednorázový výdaj dle § 2 odst. 5 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi, poplatek za revizi plynového zařízení svým charakterem odpovídá výdaji na opravu nezbytného základního předmětu dlouhodobé potřeby dle § 2 odst. 5 písm. b)

vyplacený v měsíci bezprostředně předcházejícím aktuálnímu kalendářnímu měsíci, a částkou, o kterou příjem společně posuzovaných osob zvýšený o vyplacený příspěvek na živobytí převyšuje částku živobytí společně posuzovaných osob.

²³ Dle § 71 odst. 3 správního řádu.

²⁴ Dle § 57 odst. 1 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, se příspěvek na bydlení vyplácí měsíčně, a to po uplynutí kalendářního měsíce, za který náleží, a to nejpozději do konce kalendářního měsíce následujícího po tomto měsíci.

²⁵ Rozhodnutí ze dne 21. 2. 2014, čj. 154787/2014/OOI.

²⁶ Rozhodnutí ze dne 18. 4. 2014, čj. MPSV-UM/3835/14/4S-MSK.

²⁷ Vyjma situace v § 2 odst. 3 zákona o pomoci v hmotné nouzi.

zákona o pomoci v hmotné nouzi. V obou případech se jedná o výdaje hrazené jednorázově a jednoznačně o výdaje nezbytně nutné, neboť stěžovatelka užívá plyn k vaření, ohřevu vody i k vytápění. Bez obnovení dodávky plynu hrozilo, že těžce nemocná stěžovatelka a její syn budou v nadcházejícím zimním období bez topení.

Další úvaha, kterou by měl orgán pomoci v hmotné nouzi vést, by měla směřovat k posouzení příjmů a celkových sociálních a majetkových poměrů žadatele o jednorázovou dávku. Příjem rodiny stěžovatelky činil v době, kdy úřad práce rozhodoval o nároku na jednorázovou dávku, částku 5.711,- Kč (invalidní důchod, přídavek na dítě). Orgán pomoci v hmotné nouzi zjistil, že stěžovatelka bydlí i s dítětem v nájemním bytě 1+1, pobírá příspěvek na bydlení a příspěvek na živobytí, otec syna stěžovatelky nehradí pravidelně výživné, stěžovatelka nevlastní majetek, který by mohla využít ke zvýšení příjmu. Na základě výše uvedených skutečností měl orgán pomoci v hmotné nouzi dospět k závěru, že příjmy rodiny jsou takové, že neumožňují, aby stěžovatelka sama uhradila poměrně vysoké jednorázové výdaje spojené s opětovným zapojením plynu a s revizí plynového zařízení.

V rámci celkových sociálních poměrů orgán pomoci v hmotné nouzi posuzuje podíl rodiny, a tedy i žadatele o dávku, na trvání stavu hmotné nouze, do kterého se osoba dostala.²⁸ Úřad práce právě o tento argument opřel své rozhodnutí, kterým zamítl žádost o mimořádnou okamžitou pomoc, byť stěžovatelka evidentně neměla dostatečné finanční prostředky na úhradu nezbytných výdajů. Orgánu pomoci v hmotné nouzi mohu dát za pravdu, že stěžovatelka způsobila odpojení plynu, neboť nehradila zálohy v předepsané výši. Orgán pomoci v hmotné nouzi ovšem stěžovatelce v rozporu se zákonem o pomoci v hmotné nouzi nepomohl s řešením stavu hmotné nouze, čímž se podílel na vzniku celé situace. Jak jsem již uvedla, stěžovatelka byla již v této době osobou v hmotné nouzi, pobírala příspěvek na živobytí a patrně též doplatek na bydlení, jak vyplývá z vyjádření ředitelky Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Ostravě. Sociální pracovníci úřadu práce tak měli v rámci sociální práce dle § 64 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi upozornit stěžovatelku na nízké zálohy. Stěžovatelka byla povinna předkládat orgánu pomoci v hmotné nouzi výši nákladů na bydlení (rozpis záloh za dodávku plynu). Úřad práce měl správně započítávat pro účely doplatku na bydlení předepsané zálohy za aktuální měsíc a zpětně kontrolovat, zda stěžovatelka zálohy hradila. Pokud by úřad práce zjistil, že stěžovatelka hradí nižší než předepsané zálohy, měl stěžovatelku vést k tomu, aby hradila přiměřené zálohy, případně zvolit přímou úhradu nákladů na bydlení prostřednictvím dávek na bydlení. Stěžovatelka se snažila situaci řešit, vyjednávala s dodavatelem plynu uzavření dohody o splátkách, reklamovala vysokou spotřebu a několikrát komunikovala s dodavatelem plynu. Správní orgán měl při rozhodování o žádosti stěžovatelky přihlídnout zejména k tomu, že stěžovatelka je těžce nemocná, stará se o zdravotně postiženého syna, otec syna dlouhodobě nehradí výživné a neprojevuje o syna zájem. V důsledku odpojení plynu rodině hrozilo, že bude v nadcházejícím zimním období bez topení. Tyto skutečnosti měl úřad práce upřednostnit a přiznat stěžovatelce mimořádnou

²⁸ Ustanovení § 15 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. července 2013, čj. 3Ads 88/2012-42, www.nssoud.cz. V daném případě dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že stěžovatelka není osobou v hmotné nouzi pro účely mimořádné okamžité pomoci, byť nemá dostatečné příjmy ani jiný majetek, neboť její matka není vedena jako uchazečka o zaměstnání a stěžovatelka nemá uzavřenou nájemní smlouvu, což brání tomu, aby mohly úspěšně žádat o příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení a příspěvek na bydlení.

okamžitou pomoc. Následně měl zahájit intenzivní sociální práci se stěžovatelkou. Z vyjádření ředitelky Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Ostravě vyplývá, že **stěžovatelka se neustále potýká s nedoplatky za dodávku a spotřebu energií, které není schopna sama uhradit. Nedoplatky vznikají stanovením nízkých záloh či neplacením záloh. Sociální pracovníci ovšem přes tato zjištění nezahájili sociální práci.**

Úřad práce se v odůvodnění rozhodnutí o nepřiznání mimořádné okamžité pomoci vypořádal pouze s žádostí o dávku na úhradu poplatku za zapojení plynu, zcela však opomněl žádost na úhradu poplatku za revizi plynového zařízení. V předcházejícím roce navíc stěžovatelce mimořádnou dávku na tento výdaj přiznal. Stěžovatelka tak mohla legitimně očekávat, že úřad práce rozhodne za stejných podmínek shodně.²⁹ Úřad práce se mohl se žádostí stěžovatelky vypořádat v jednom rozhodnutí, neboť mimořádná okamžitá pomoc je jedna dávka, kterou zákon o pomoci v hmotné nouzi umožňuje přiznat v několika situacích.³⁰

Ministerstvo práce a sociálních věcí pochybilo, pokud potvrdilo rozhodnutí úřadu práce o nepřiznání mimořádné okamžité pomoci na základě žádosti stěžovatelky ze dne 2. října 2013.

Úřad práce pochybil, jestliže nedodržel zákonnou třicetidenní lhůtu pro vydání rozhodnutí o žádosti stěžovatelky podané dne 2. října 2013.³¹

C.4 Doplatek na bydlení za leden 2014 až duben 2014

V lednu 2014 měla stěžovatelka totožné odůvodněné náklady na bydlení jako v prosinci 2014. Úřad práce postupoval při stanovení výše doplatku na bydlení v souladu s § 35 zákona o pomoci v hmotné nouzi.

V únoru 2014 činily odůvodněné náklady na bydlení částku 4.517,- Kč (nájemné 1.795,- Kč, úhrada služeb 512,- Kč, záloha za elektřinu 550,- Kč, záloha za plyn 1.660,- Kč). V lednu 2014 obdržela stěžovatelka vyplacený příspěvek na bydlení za prosinec 2013 ve výši 2.040,- Kč. Příjem v předcházejícím měsíci lednu 2014 se zvýšil o výživné v částce 200,- Kč, stěžovatelka obdržela v lednu 2014 invalidní důchod ve výši 5.123,- Kč. Úřad práce započítal do příjmu dále přídavek na dítě ve výši 610,- Kč, celkem příjem činil 5.933,- Kč. Úřad práce stanovil výši doplatku na bydlení za únor 2014 v souladu s § 35 zákona o pomoci v hmotné nouzi.

V únoru 2014 předložila stěžovatelka úřadu práce nový evidenční list platný od 1. března 2014. Uvedla, že výše nájemného je nově 2.244,- Kč, výše úhrady za služby 384,- Kč, záloha za dodávku a spotřebu elektrické energie 550,- Kč, záloha za dodávku a spotřebu plynu 1.660,- Kč. Orgán pomoci v hmotné nouzi zvýšil doplatek na bydlení od března 2014 na částku 1.001,- Kč. Úřad práce navýšil doplatek na bydlení, neboť stěžovatelka obdržela v předcházejícím měsíci únoru 2014 nižší příspěvek na bydlení, a sice v částce 1.487,- Kč (příspěvek na bydlení vyplacený za leden 2014). Do odůvodněných nákladů na bydlení započítal zálohu za plyn ve výši 1.030,- Kč, neboť z faktury za dodávku a spotřebu plynu bylo zřejmé, že stěžovatelka uhradila v březnu 2014 nižší zálohu. Úřad práce stanovil odůvodněné náklady na bydlení ve výši 4.208,- Kč (2.244,- Kč, 384,- Kč, 550,- Kč,

²⁹ Dle § 2 odst. 4 správního řádu.

³⁰ Ustanovení § 4 odst. 1 písm. c) zákona o pomoci v hmotné nouzi.

³¹ Dle § 71 odst. 3 správního řádu.

1.030,- Kč), do příjmu zahrnul invalidní důchod ve výši 5.123,- Kč a příspěvek na dítě ve výši 610,- Kč, vyplacený příspěvek na živobytí činil 1.267,- Kč. Úřad práce postupoval při výpočtu výše doplatku na bydlení v souladu s § 35 zákona o pomoci v hmotné nouzi, svůj postup blíže odůvodnil v písemném vyhotovení oznámení o zvýšení dávky.³²

Orgán pomoci v hmotné nouzi vyplatil doplatek na bydlení za duben 2014 ve výši 941,- Kč. Započítal příjem ve výši 5.933,- Kč (včetně výživného ve výši 200,- Kč), příspěvek na živobytí ve výši 1.127,- Kč, odůvodněné náklady na bydlení ve výši 4.208,- Kč (elektřina 550,- Kč, plyn 1.030,- Kč, služby 384,- Kč, nájemné 2.244,- Kč), příspěvek na bydlení ve výši 1.487,- Kč. Při výpočtu výše doplatku na bydlení postupoval úřad práce v souladu s § 35 zákona o pomoci v hmotné nouzi.

D - Závěry

Na základě výše popsaných zjištění a úvah jsem ve smyslu § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv dospěla k přesvědčení, že se Úřad práce České republiky – krajská pobočka v Ostravě a Ministerstvo práce a sociálních věcí dopustily pochybení při rozhodování o žádosti stěžovatelky o mimořádnou okamžitou pomoc z října 2013, při rozhodování o výši doplatku na bydlení, a zejména při zohledňování nedoplatků za dodávku a spotřebu plynu ve výši doplatku na bydlení.

Zprávu o šetření zasílám ředitelce Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Ostravě a ministryni práce a sociálních věcí a žádám je, aby se v zákonné lhůtě 30 dnů od jejího doručení vyjádřily ke zjištěným pochybením a informovaly mě o přijatých opatřeních k nápravě. Zpráva shrnuje moje dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko.

Zprávu zasílám rovněž stěžovatelce.

Mgr. Anna Š a b a t o v á, Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv
(zpráva je opatřena elektronickým podpisem)

³² Oznámení ze dne 25. 3. 2014, čj. 221736/2014/OOI.